

Civilutskottets betänkande

2025/26:CU4

Utvidgade möjligheter att meddela näringsförbud på grund av brott

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i lagen om näringsförbud. Genom lagändringarna utvidgas möjligheterna att meddela näringsförbud på grund av brott. Den som har gjort sig skyldig till organiserad eller systematisk brottslighet ska kunna meddelas näringsförbud oavsett om personen bedrev eller hade anknytning till näringsverksamhet vid brottstillfället, om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt. Näringsförbud ska vid organiserad eller systematisk brottslighet anses påkallat från allmän synpunkt om det lägsta föreskrivna straffet för brottet är fängelse i sex månader, om inte särskilda skäl talar mot det. Den tid som näringsförbud ska kunna meddelas för förlängs från högst tio till högst femton år.

Genom lagändringarna får vidare Kronofogdemyndigheten besluta att den som har meddelats näringsförbud och ska inställa sig personligen för samtal, får delta genom videokonferens.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:201 Utvidgade möjligheter att meddela näringsförbud på grund av brott.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden5

 Utvidgade möjligheter att meddela näringsförbud på grund av brott5

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag7

 Propositionen7

Bilaga 2

Regeringens lagförslag8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Utvidgade möjligheter att meddela näringsförbud på grund av brott

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2014:836) om näringsförbud.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:201.

Stockholm den 13 november 2025

På civilutskottets vägnar

Malcolm Momodou Jallow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Malcolm Momodou Jallow (V), Mikael Eskilandersson (SD), Joakim Järrebring (S), David Josefsson (M), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Lars Beckman (M), Denis Begic (S), Anna-Belle Strömberg (S), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C), Björn Tidland (SD), Amanda Palmstierna (MP), Mats Hellhoff (SD), Markus Kallifatides (S), Ludvig Ceimertz (M) och Patrik Karlson (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2024/25:201 Utvidgade möjligheter att meddela näringsförbud på grund av brott. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Ingen motion har väckts med anledning av propositionen.

Utskottets överväganden

Utvidgade möjligheter att meddela näringsförbud på grund av brott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag om utvidgade möjligheter att meddela näringsförbud på grund av brott.

Propositionen

Möjligheterna att meddela näringsförbud på grund av brott utvidgas

Regeringen föreslår att bestämmelserna om näringsförbud på grund av brott utvidgas till att omfatta brott som utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt. Näringsförbud ska då meddelas oavsett om personen bedrev eller hade anknytning till en näringsverksamhet vid brottstillfället, om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt. Näringsförbud ska vid organiserad eller systematisk brottslighet anses påkallat från allmän synpunkt om det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader, om inte särskilda skäl talar mot det.

Som skäl för förslaget anför regeringen i korthet att den organiserade och systematiska brottsligheten är ett stort samhällsproblem och att många brott, inte minst grova brott, i dag begås inom ramen för någon form av samarbete mellan kriminella personer. Antalet sammanslutningar i den kriminella miljön har ökat. Det är fråga om en kriminell affärsverksamhet där brotten begås systematiskt och där ekonomisk vinning är en av de viktigaste drivkrafterna. Den organiserade brottsligheten utgör ett hot mot välfärdssystemen, näringslivet, civilsamhället och Sveriges invånare.

Regeringen konstaterar vidare att företag i allt större utsträckning används för att begå och möjliggöra brott. Tillgång till företag är i dag centralt och en förutsättning för många brottsupplägg. Även den brottslighet som utförs systematiskt men som saknar kopplingar till den organiserade brottsligheten eller andra kriminella nätverk utgör enligt regeringen en skadehård.

Samhällets förmåga att bekämpa och motverka organiserad och systematisk brottslighet är enligt regeringen av central betydelse, och lagen om näringsförbud kan utgöra ett effektivt verktyg för att stärka denna förmåga. Genom att bestämmelserna om näringsförbud på grund av brott utvidgas så att näringsförbud kan meddelas vid organiserad eller systematisk brottslighet tas ytterligare steg för att förhindra att olämpliga personer bedriver näringsverksamhet och att bolag används som brottsverktyg av aktörer inom organiserad eller systematisk brottslighet.

Regeringen bedömer att Europakonventionens och EU-stadgans förbud mot att lagföra eller straffa någon två gånger för samma sak inte hindrar att möjligheterna att meddela näringsförbud utvidgas enligt förslaget.

Näringsförbudets längd utökas

Regeringen föreslår att den maximala tiden för näringsförbud ska förlängas från tio till femton år. Förlängningen motiveras framför allt av den nya möjligheten att meddela näringsförbud vid organiserad eller systematisk brottslighet. Genom en utökning av förbudstiden anpassas den till utdömda fängelsestraff så att näringsförbudet inte upphör ungefär samtidigt som den dömden har avtjänat sitt fängelsestraff, eller alltför kort tid efter detta.

Kronofogdemyndigheten ska få besluta att inställelse för samtal ska ske genom videokonferens

Regeringen konstaterar att antalet näringsförbud förmodligen kommer att öka genom förslaget att utvidga möjligheterna att meddela näringsförbud. Vidare kommer förslaget att utöka den längsta tiden för meddelade näringsförbud till femton år sannolikt att leda till att Kronofogdemyndigheten i vissa fall behöver utöva tillsyn under en längre tid för varje näringsförbud. Det kan vidare antas att andelen personer som under en inte oväsentlig del av tillsynstiden befinner sig på anstalt kommer att öka. Mot den bakgrunden, och då förutsättningarna för att genomföra möten via videokonferens har förbättrats avsevärt, föreslår regeringen att det införs en uttrycklig möjlighet för Kronofogdemyndigheten att besluta att de inledande samtalen med den som har näringsförbud eller tillfälligt näringsförbud ska ske genom ljud- och bildöverföring (videokonferens).

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen antar regeringens lagförslag. Utskottet anser därför att lagförslagen bör antas av de skäl som anförs i propositionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:201 Utvidgade möjligheter att meddela näringsförbud på grund av brott:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2014:836) om näringsförbud.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen
(2014:836) om näringsförbud

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2014:836) om näringsförbud
dels att 1–4, 8, 10 och 42 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 3 a och 8 a §§, och närmast före 3 a § en ny rubrik av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Genom ett beslut om näringsförbud enligt denna lag meddelas en *näringsidkare* under viss tid begränsningar i rätten att bedriva eller ta del i näringsverksamhet.

Genom ett beslut om näringsförbud enligt denna lag meddelas en *person* under viss tid begränsningar i rätten att bedriva eller ta del i näringsverksamhet.

2 §

Bestämmelserna i 4–9 §§ ska tillämpas på enskilda näringsidkare och på dem som utåt har framträtt som ansvariga för en enskild näringsverksamhet.

Bestämmelserna i 4 § *första stycket* och 5–9 §§ ska tillämpas på enskilda näringsidkare och på dem som utåt har framträtt som ansvariga för en enskild näringsverksamhet.

3 §¹

Bestämmelserna i 4–9 §§ ska tillämpas på dem som faktiskt har utövat ledningen av en näringsverksamhet som en juridisk person har bedrivit.

Bestämmelserna i 4 § *första stycket* och 5–9 §§ ska tillämpas på dem som faktiskt har utövat ledningen av en näringsverksamhet som en juridisk person har bedrivit.

Bestämmelserna i 4–9 §§ ska alltid tillämpas på följande befattningshavare:

Bestämmelserna i 4 § *första stycket* och 5–9 §§ ska alltid tillämpas på följande befattningshavare:

1. i kommanditbolag: komplementär,
2. i andra handelsbolag: bolagsman,
3. i aktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och ömsesidiga tjänstepensionsbolag: ledamot och suppleant i styrelsen samt verkställande direktör och vice verkställande direktör,
4. i sparbanker, ekonomiska föreningar, försäkringsföreningar och tjänstepensionsföreningar: ledamot och suppleant i styrelsen samt verkställande direktör och vice verkställande direktör,
5. i europeiska ekonomiska intressegrupperingar med säte i Sverige: företagsledare,

¹ Senaste lydelse 2019:770.

6. i europabolag och europakooperativ med säte i Sverige: ledamot och suppleant i förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan samt verkställande direktör och vice verkställande direktör,

7. i utländska filialer som omfattas av lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.: verkställande direktör och vice verkställande direktör, och

8. i stiftelser som omfattas av 2 kap. 3 § bokföringslagen (1999:1078): ledamot och suppleant i styrelsen samt, när en stiftelse har anknuten förvaltning, sådana befattningshavare hos förvaltaren som anges i detta stycke.

Personer som har gjort sig skyldiga till organiserad eller systematisk brottslighet

3 a §

Bestämmelserna i 4 § andra stycket ska tillämpas på den som har gjort sig skyldig till sådan organiserad eller systematisk brottslighet som anges i den paragrafen, oavsett om personen bedrev eller hade anknytning till näringsverksamhet vid brottsfallet.

4 §

Den som har grovt åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamheten och därvid har gjort sig skyldig till brottslighet som inte är ringa, ska meddelas näringsförbud, om ett sådant förbud är påkallat från allmän synpunkt.

Näringsförbud ska också meddelas den som har gjort sig skyldig till brott som utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt, om ett sådant förbud är påkallat från allmän synpunkt.

8 §²

Vid bedömningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt ska rätten särskilt ta hänsyn till, om

Vid bedömningen av om näringsförbud enligt 4 § första stycket och 5–7 §§ är påkallat från allmän synpunkt ska rätten särskilt ta hänsyn till, om

1. åsidosättandet har
 - a) varit systematiskt,
 - b) syftat till betydande vinning, eller
 - c) orsakat eller varit ägnat att orsaka betydande skada, eller

² Senaste lydelse 2023:737.

2. näringsidkaren tidigare har dömts för brott i näringsverksamhet.

Om den som avses med en talan eller en ansökan om näringsförbud har gjort sig skyldig till brott i näringsverksamheten och det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader, ska vid tillämpningen av 4 § näringsförbud anses påkallat från allmän synpunkt, om inte särskilda skäl talar mot det.

Vid bedömningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt får rätten ta hänsyn till förbud att bedriva eller ta del i näringsverksamhet som har meddelats i en annan stat. Hänsyn får även tas till åsidosättanden av skyldigheter i näringsverksamhet som näringsidkaren har gjort sig skyldig till i näringsverksamhet som har bedrivits i en annan stat.

Om den som avses med en talan eller en ansökan om näringsförbud har gjort sig skyldig till brott i näringsverksamheten och det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader, ska vid tillämpningen av 4 § *första stycket* näringsförbud anses påkallat från allmän synpunkt, om inte särskilda skäl talar mot det.

8 a §

Om den som avses med en talan eller en ansökan om näringsförbud har gjort sig skyldig till brott av det slag som avses i 4 § andra stycket och det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader, ska vid tillämpningen av 4 § andra stycket näringsförbud anses påkallat från allmän synpunkt, om inte särskilda skäl talar mot det.

10 §

Näringsförbud ska meddelas för en viss tid, lägst tre och högst *tio* år, och gäller från det att beslutet om näringsförbud *vinner* laga kraft.

Näringsförbud ska meddelas för en viss tid, lägst tre och högst *femton* år, och gäller från det att beslutet om näringsförbud *får* laga kraft.

Vid bestämmande av förbudstidens längd ska rätten ta hänsyn till om det har meddelats tillfälligt näringsförbud enligt 21 § första stycket. Rätten får då bestämma en kortare förbudstid än tre år.

42 §

Den som har näringsförbud eller tillfälligt näringsförbud är skyldig att inställa sig personligen för samtal med företrädare för Kronofogdemyndigheten på tid och plats som myndigheten bestämmer.

Den som har näringsförbud eller tillfälligt näringsförbud är skyldig att inställa sig personligen för samtal med företrädare för Kronofogdemyndigheten på tid och plats som myndigheten bestämmer. *Kronofogdemyndigheten får besluta att inställelsen ska ske genom ljud- och bildöverföring.*

Kronofogdemyndigheten ska kalla till ett sådant samtal så snart ett beslut om näringsförbud har *vunnit* laga kraft, eller i fråga om tillfälligt näringsförbud, när ett sådant förbud har meddelats. Myndigheten får avstå från att kalla till samtal genom personlig inställelse om det finns särskilda skäl.

Kronofogdemyndigheten ska kalla till ett sådant samtal så snart ett beslut om näringsförbud har *fått* laga kraft, eller i fråga om tillfälligt näringsförbud, när ett sådant förbud har meddelats. Myndigheten får avstå från att kalla till samtal genom personlig inställelse om det finns särskilda skäl.

Om det är av betydelse för Kronofogdemyndighetens tillsynsverksamhet, får myndigheten senare kalla till ytterligare samtal.

Ett beslut om kallelse enligt denna paragraf får inte överklagas. Om ett beslut om vite enligt 43 § överklagas, ska rätten dock pröva kallelsens giltighet om klaganden begär det.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Bestämmelserna i 4 § andra stycket tillämpas inte på brott som har begåtts före ikraftträdandet.
 3. För näringsförbud som grundas på åsidosättanden som har skett före ikraftträdandet gäller 10 § i den äldre lydelsen.